

Onlangs is het Meertens Instituut voor onderzoek en documentatie van Nederlandse taal en cultuur verhuisd naar de binnenstad van Amsterdam. Wat voor schatten gingen er zoal mee? Wat hebben die te bieden?

MARC VAN OOSTENDORP
EN DOUWE ZELDENRUST

MEERTENS INSTITUUT, AMSTERDAM

Bonbondozen voor taalliefhebbers

De collecties van het Meertens Instituut

Een kaartenbak is een droom voor de toekomst. Ieder fiche is ooit door iemand beschreven en op alfabetische volgorde achter het juiste tabkaartje gerangschikt. Ooit zou iemand, de ficheschrijver zelf of een ander, de informatie op zo'n kaartje nodig hebben. De met moeite verzamelde informatie zou ooit een onderzoeker gelukkig maken. Tot die tijd staan ze in hun houten of metalen bakken te wachten, al die fiches, op hun moment van glorie.

Het Meertens Instituut, waar wij werken, komt voort uit het in de jaren dertig opgerichte Dialectenbureau van de Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen. Inmiddels is het een instituut voor documentatie en onderzoek van de Nederlandse taal en cultuur, en dan vooral de 'niet-officiële' kanten van die taal en cultuur: het gaat eerder om dialecten dan om standaardtaal, eerder om de viering van Sinterklaas dan om Rembrandt.

Bij veel mensen is het instituut vooral bekend vanwege één mythische kaartenbak: de verzameling van ongeveer een half miljoen kaartjes die de volkskundige en schrijver J.J. Voskuil met enkele tientallen medewerkers tussen 1957 en 1987 samenstelde. In Voskuils omvangrijke romancyclus *Het Bureau* (1996-2000) valt te lezen hoe bijna alle in-

formatie over de Nederlandse volkscultuur via die kaartenbak gevonden moest kunnen worden: van discussies over het recept van deventerkoek tot en met discussies over het palingtrekken en andere dieronvriendelijke, en inmiddels bijna uitgestorven, Nederlandse volksgebruiken.

Reisjes

De kaartenbak van Voskuil mag dan beroemd zijn, hij vormt maar een klein onderdeel van de inmiddels zeer omvangrijke collectie van het Meertens Instituut. We zijn inmiddels dan ook al zo'n 85 jaar bezig met het verzamelen en bestuderen van informatie over de alledaagse taal en cultuur van Nederland en hebben in die tijd een grote verzameling gegevens opgebouwd: over voor- en achternamen bijvoorbeeld, over liedjes en over de gesproken dialecten van alle tijden.

In oktober van dit jaar is het Meertens Instituut verhuisd. Tot die tijd hebben we 18 jaar in een voormalige Coca-Cola-fabriek aan de rand van Amsterdam gezeten; nu zijn we teruggegaan naar enkele panden in de binnenstad, die we met andere wetenschappelijke instellingen delen. Dat zijn mooie historische panden, die de sfeer van *Het Bureau* voor sommigen misschien weer dichterbij brengen.